

Abdulkadir Kahraman'la Sorumlu Vergicilik Üzerine Söyleşi

Devletlerin giderlerini karşılamak üzere egemenlik hakkına dayalı olarak topladıkları vergi, her dönemde sosyal ve politik tartışmalarda üzerinde en çok durulan konuların başında gelmiştir. Bu tartışmaların özünde esasen vergi adaletinin yer aldığını görürüz. Nitekim Adam Smith tarafından ortaya konulan vergilendirmenin dört temel ilkesinden ilki "Verginin gelire oranla alınmasıdır." Ancak gerek devletlerin uyguladıkları politikalar gerek mükelleflerin geliştirdikleri planlar, zaman zaman vergide adalet terazisinin şaşmasına neden olabilmektedir.

Konuya vergiyi toplayan devlet yönünden bakınca karşımıza çıkan en önemli soru hukukun temel ilkelerine uyulup uyulmadığıdır. Anayasa ve normlar hiyerarşisinde kanunların üstünde yer alan uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınan hukukun temel ilkeleri vergi kanunları için de bağlayıcıdır. Ancak zaman zaman vergi idaresinin uygulamalarında bu ilkelerden sapma olabilmektedir. Nitekim bireysel başvuru yolunun kullanılmaya başlanması sonucunda Anayasa Mahkemesi'nin vergi uyumsuzluklarında verdiği kararlar bunu ortaya koymuştur.

Öte yandan vergi ödeyen tarafında ise vergi adaletinden uzaklaşılmasına neden olan temel etkenin, vergi planlamada küreselleşme ve geniş iletişim olanaklarının sağladığı fırsatlar olduğu görülmektedir. Ticari bir nedene dayanmadan sadece vergi yükünü azaltmak veya ortadan kaldırmak üzere geliştirilen yapılar, hukuka uygun olsalar bile artık ahlaken sorunlu olarak addedilmektedir. Agresif vergi planlaması olarak tanımlanan ve devletler için ciddi bir vergi geliri kaybına yol açan bu tür uygulamaları önlemek üzere kapsamlı uluslararası işbirliği girişimleri dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak gerek vergi toplama hakkının kullanılmasında gerek vergi ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesinde tek bir nihai amaç bulunmaktadır: "Vergi adaletini sürdürülebilir bir şekilde güvence altına alacak bir sistemin geliştirilmesi"

Sorumlu vergicilik kavramıyla ifade edilen bu sistemde mükellefler ile idare arasında köprü vazifesi üstlenen danışmanlara da büyük bir görev düşmektedir. Bu çerçevede, yeni ekonomik konjunktürde üstlendikleri sorumluluğu anlamak ve hukukun temel ilkeleri kapsamında sorumlu vergicilik kavramını nasıl tarif ettiklerini öğrenmek üzere KPMG Türkiye Vergi Bölümü Başkanı Abdulkadir Kahraman ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

Prof. Dr. Billur Yalıtı
Koç Üniversitesi

Sorumlu vergicilik kavramını nasıl tanımlıyorsunuz? Bu kavram hangi ihtiyaçtan doğdu?

Vergi kavramı, kadim çağlardan beri yönetim şekli ne olursa olsun gerek devletler, gerek ticari faaliyette bulunanlar, gerekse toplumun geneli için önemini hiç bir zaman kaybetmedi. Verginin önemi hem kamu maliyesi için en sağlam gelir kaynağı olmasından hem de toplumda belli kesimlere mali kaynak aktararak adaleti sağlama işlevi görmesinden kaynaklanmaktadır. Sorumlu vergicilik kavramı, özellikle gelişmiş ülkelerde 2009 ekonomik krizinden sonra artan bir şekilde gündeme gelmeye başlayan "kimlerin vergi kaçırdığı, kimlerin vergiden kaçındığı ve kimlerin vergisini gereğince ödediği" tartışmalarının bir sonucu olarak ön plana çıkmaya başladı. Özellikle global finansal kriz sonrasında artan bütçe açıkları, uluslararası ticaret yaygınlaşması, dijital ekonominin çok uluslu işletmelere farklı yapılar geliştirme imkânı sunması ve

kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının yaygınlaşması sonucunda vergi adaleti kavramı daha çok sorgulanan bir konu hâline gelene geldi.

Vergi danışmanlarına toplumun ortak yararını göz önünde bulundurarak bu tartışmalara yön vermek konusunda önemli bir görev düşüyor. KPMG İngiltere bu amaçla 2014 yılı ortalarında Common Vision (Ortak Vizyon) adlı İngiltere merkezli düşünce kuruluşu bünyesinde bir çalışma grubu kurarak toplumun ortak yararına hizmet eden sorumlu bir vergi davranışının nasıl olması gerektiğine yönelik çalışmalara liderlik etmeye başladı. Bu çalışmalar, değişen dünya şartlarında verginin ne ifade ettiğini yeniden keşfetmeyi ve sorumlu verginin amacını ortaya koymayı amaçlıyor. KPMG Avrupa, Ortadoğu ve Afrika (EMEA) Bölgesi Başkanı ve KPMG İngiltere Vergi Bölüm Başkanı Jane McCormick sorumlu vergicilik felsefesini şu şekilde açıklıyor:

“Verginin toplumun bütünlüğü içinde değerlendirilmesi gerekiyor. Sadece belli bir vergi düzenlemesine odaklanarak bunun dünyanın geneline etkisini anlamak oldukça güç. Ancak konuya daha geniş bir açıyla baktığınızda sağlıklı işleyen bir vergi sisteminin insanlığın ortak yararı için ne kadar önemli olduğunu görebilirsiniz. Eskiden vergi danışmanları bir araya geldiklerinde görüştükleri konular sadece uzmanlar arasındaki teknik değerlendirmelerle sınırlı kalırdı. Artık bu tamamen değişti. Bana göre sorumlu vergicilik kapsamında danışmanların rolü ağırlıklı olarak birey ile devlet arasındaki sınırın doğru yerde çizilmesini sağlamaktır.

Zamanımızın büyük bölümünü mükelleflerin vergilerini öderken vergi düzenlemelerine uyum göstermelerine ayırıyoruz. Ancak bunu yaparken onların çıkarlarını korumak da büyük önem taşıyor. Çünkü bazen vergi düzenlemeleri ekonomiye yarar sağlayacak şekilde olmayabiliyor. Sınırın doğru yerde çizilmesi derken bunu kastediyorum. Vergi danışmanlığı yaparken mükelleflere kanunu ne şekilde yorumladığımızı söylemeye devam edeceğiz. Ayrıca yapmayı planladıkları şeyin bugünün ahlaki anlayışına uygun olup olmadığı konusunda da görüşümüzü belirteceğiz.”

Sorumlu vergiciliğin gereği olarak vergi danışmanlığının günümüzde toplumun ortak faydasını göz önünde bulunduran bir işlev görmesi gerekiyor. Biz KPMG olarak bu konuda üzerimize çok ciddi bir sorumluluk düştüğünün farkındayız ve hizmet yaklaşımımızı ortak fayda anlayışıyla gerçekleştiriyoruz.

“Artık vergiden kaçınma davranışı tüm paydaşları etkileyecek şekilde ulusal rekabet gücüne zarar veren bir nitelik kazanmaya başladı. Bu nedenle yasal olan her davranışın aynı zamanda etik olmayabileceği anlaşılmaya başlandı. Kanunun bütün imkânlarını kullanmaktan geçen fakat hiçbir ticari, iktisadi amaç içermeyen işlem ve yapılandırmalar bundan sonra sorumlu bir vergi davranışı olarak değerlendirilemez.”

KPMG Türkiye olarak sorumlu vergicilik anlayışınızı nasıl özetlersiniz?

KPMG Türkiye'nin vergi profesyonelleri olarak; içinde bulunduğumuz topluma karşı hem bireysel hem de kurumsal sorumluluklarımız bulunuyor. Bu nedenle bizler iş yapış anlayışımızı sorumlu vergicilik ve meslek mensubu olarak kendimizi de sorumlu vergi danışmanları olarak niteliyoruz. Sorumlu vergicilik ile toplumdaki tüm paydaşların yararı için şeffaf, objektif, etik, güvenilir ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilen bir vergilemeyi anlıyoruz. Pratikte bu anlayış, vergi danışmanının rolünü vergi mükellefi, devlet ve toplum (diğer paydaşlar) dengesinde doğru yerde konumlanma olduğuna inanıyoruz. Diğer bir deyişle, bu yaklaşımdan ne

vergi mükellefi (gerçek veya tüzel kişi) ne de devlet lehine konumlanmayı, aksine toplum yararına konumlanmayı anlıyoruz.

Hepimizin bildiği bir gerçeği tekrar etmekte fayda var: Devletler vergi toplamadan güvenlik, sağlık ve eğitim gibi temel anayasal işlevlerini gerçekleştiremezler. Devletin vergi toplama hakkı vatandaşların hak ve özgürlüklerini güvence altına almanın gereğidir. Sorumlu vergi danışmanları olarak biz kişilerin vergi ödeme ödevi ve bireysel hakları arasında denge kurarak, vergi ödevinin kanuna uygun bir şekilde yerine getirilmesine yardım ediyoruz. Diğer bir deyişle vergi düzenlemelerine uyum için çalışıyoruz. Üstlendiğimiz bu işlev, devletin daha etkin bir vergi sistemi oluşturmasına da katkıda bulunmaktadır.

Bu nedenle, vergi idaresi, mükellefler ve vergi danışmanları üçlüsü arasında açık ve şeffaf bir ilişki tesis edilmesinden yanayız. Sorumlu vergicilik anlayışının hayata geçirilmesinin temelinde bu ilke yer almaktadır.

Faaliyetlerimizle insana güven, topluma şeffaflık ve ekonomiye güç katmayı amaçlıyoruz. Sorumlu vergi danışmanları olarak bu işi sevmemiz ve iş yapma gayemizi şu şekilde açıklayabilirim: Tüm paydaşlar nezdinde güvenilir olmak, toplumda güven tesis etmek ve daha iyi bir vergi sistemi için gerekli değişikliklere katkı sunmak.

Esasen bu çalışmayı da ülkemizdeki vergi sisteminin gelişimine katkı sunma amacımız doğrultusunda hazırladık. Bu kapsamda KPMG vergi liderlerinin sorumlu vergicilik alanına temas eden görüşlerini üç ana konu altında bir araya getirdik:

- Ulusal düzeyde sorumlu vergicilik,
- Uluslararası düzeyde sorumlu vergicilik, ve
- Vergi danışmanları açısından sorumlu vergicilik

Bu kitapta vergi uygulamalarında ortaya çıkan sorunları bu üç ana konu altında değerlendirerek ve önerilerde bulunuyoruz. Ayrıca 1 Haziran 2016 tarihinde hem idare hem de mükellef tarafındaki paydaşlarımızı bir araya getirerek sorumlu vergicilik konusunda vergilemede yerel, uluslararası ve hükümetler üstü organizasyonların etkisi ve vergi yargısındaki son gelişmeler gibi farklı boyutlarıyla masaya yatırdık.

Sorumlu vergicilik anlayışı daha önceleri yok muydu? Yeni olan ne?

Tabi ki vardı ancak küresel finansal kriz bir anlamda milat oldu. Çünkü tüm paydaşların vergilendirme konusuna bakışı krizden sonra önemli ölçüde değişmeye başladı. Bunun temel nedeni bilgi çağının küreselleşmeyle birlikte yarattığı değerler dizisidir. Küreselleşme ile vergi etiği ve şeffaflık kavramları kamuoyunun gündeminde daha fazla yer almaya başladı. Çünkü vergiler, kamu gücüyle toplansa da artık sadece bir vatandaşlık görevi olmaktan çıktı. Sorumlu vergicilik bu girişimden önce bugünkü gibi güçlü bir ses olarak dillendirilemiyordu.

Artık vergiden kaçınma davranışı tüm paydaşları etkileyecek şekilde ulusal rekabet gücüne zarar veren bir nitelik kazanmaya başladı. Bu nedenle yasal olan her davranışın aynı zamanda etik olmayabileceği anlaşılmaya başladı.

Kanunun bütün imkânlarını kullanmaktan geçen fakat hiçbir bir ticari, iktisadi amaç içermeyen işlem ve yapılandırmalar

bundan sonra sorumlu bir vergi davranışı olarak değerlendirilemez. Çünkü hiçbir ticari, iktisadi saik olmadan sadece vergi tasarrufu amacıyla gerçekleştirilen işlemler “çifte vergilememe” ile sonuçlanıyor. Bunu önlemek amacıyla G-20 ve OECD'nin liderliğinde geliştirilen otomatik bilgi değişimine yönelik yeni düzenlemeler hem yerel hem de uluslararası düzeyde karşımıza çıkacak. Bunun yanı sıra ABD'nin Yabancı Hesap Vergi Uyum Kanunu FATCA da bu konuda en güncel örneklerden biridir.

Vergi kanunlarındaki boşlukları kullanarak kanunun amacıyla çelişen yapılar kurmak artık “vergiden kaçınma” olarak değil “agresif vergi planlaması” olarak tanımlanıyor. Sorumlu vergicilik yeni bir anlayış değil. Yeni olan, vergiye bakış açısı. Artık vergi etiği diye bir kavram ve bu konuda kamuoyu bilinci oluşuyor. Örneğin tüketiciler etik olmayan yollara başvurarak vergi matrahını aşındıran bir şirketten alışveriş yapmaktan kaçınabiliyor.

“Vergi idaresi, mükellefler ve vergi danışmanları üçlüsü arasında açık ve şeffaf bir ilişki tesis edilmesinden yanayız. Sorumlu vergicilik anlayışımızın temelinde bu ilke yer almaktadır. Pratikte bu anlayış, vergi danışmanının rolünü vergi mükellefi, devlet ve toplum (diğer paydaşlar) dengesinde doğru yerde konumlanma ile karşımıza çıkarıyor.”

Vergi etiği konusunda artan farkındalık karşısında şirketler ne yapmalı?

Şirketlerin ulaştığı ticaret hacmi ve sosyal medyanın genişleyen etkisi nedeniyle vergi kanunlarına uymama hâlinde ortaya çıkabilecek riskler, şirket değerini belirlemede çok önemli bir unsur hâline geldi. Bu nedenle şirketlerin vergi politikaları konusunda etkin bir iletişim stratejisi geliştirmeleri gerekiyor. Aksi takdirde kişilerin ve kurumların vergi pozisyonunun kamuoyunda tartışma konusu hâline gelmesi ve bu tartışmanın yanlış bilgilere dayanması ciddi bir itibar kaybı riskine neden olabilecektir. Şirketler nasıl ki insan hakları konusunda ahlaki olmayan bir davranış içinde olmadıklarını, etik kurallara bağlı olduklarını topluma anlatmak için çaba gösteriyorlarsa aynı çabayı vergi ödeme davranışında etik kurallara bağlılık konusunda da göstermeliler. Kurumsal itibar inşa etmesi oldukça zor, ancak kaybetmesi çok kolay olan bir değerdir. Şirketler üstlendikleri vergi yükümlülükleriyle ilgili tutarları sorgulandığı bir durum ile karşı karşıya kaldıklarında, bu tür durumlara karşı açıklama konusunda hazırlıklı olmalı. Şirketler, organizasyon yapılarının ticari gerekçeleri ile vergi stratejisi ve vergi riski yönetimi hakkında etkin bir iletişim planı ancak bu şekilde geliştirilebilir. Şirketlerin konsolide efektif vergi yükünün faaliyet raporunda yayımlanması başvurulabilecek etkili iletişim yöntemlerinden biridir.

Sorumlu vergicilik yaklaşımına siyasi destek var mı?

Tam anlamıyla siyasi irade desteği var. Bunu G20 gündeminde çok net görüyoruz. G20, 19 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ile AB'yi bir araya getiren, dünyanın toplam Gayrisafi Yurtiçi Hasılası'nın %85'ini temsil

eden bir oluşumdur. Türkiye, Brezilya, Çin gibi ülkeler yanında AB ve ABD'yi de kapsamaktadır. Sorumlu vergicilik anlayışının yaygınlaşması konusunda siyasi irade bulunduğunu Matrah Aşındırma Yoluyla Kâr Aktarımı (BEPS) ile mücadele aksiyonlarında çok net biçimde görüyoruz. G20 siyasi iradesini BEPS ile ortaya koydu ve bu kapsamda yapılması gerekenler ilk olarak 2013 yılında ortaya atıldı. Belirlenen aksiyonlar iki yıl içinde tamamlanarak 5 Ekim 2015 tarihinde kamuoyu ile paylaşıldı. BEPS ile mücadele aksiyonlarının amacı, özetle, elde edilen kârın katma değer yaratıldığı ve kârı oluşturan ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği ülkede vergilendirilmesidir. OECD'yi takiben, Avrupa Parlamentosu Ekonomik ve Parasal İşler Komitesi ECON da 16 Mart 2016'da Avrupa Komisyonu'nun iç pazarın işleyişini doğrudan etkileyen vergiden kaçınma uygulamalarına karşı birtakım kurallar için bir direktif taslağı yayımlamıştır.

"Şeffaflığın anlamı zamana bağlı olarak değişiyor. Eskiden vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilen konular bugün bilgi paylaşımına tâbi olmaya başladı. Örneğin Matrah Aşındırma ve Kâr Aktarımı ile Mücadele Paketi kapsamında mükelleflerin başka bir ülkede aldıkları özgelgenin vergi mükellefi oldukları ülkedeki otoriteyle paylaşılması gerekiyor. Dolayısıyla şeffaflık kavramı ülke sınırlarını aşan bir anlam kazandı."

Bu çalışmaların özellikle şeffaflık ilkesi üzerinde yoğunlaştığını görüyoruz. Şeffaflık devlet, mükellefler ve kamu yararı için zorunludur. Ancak şeffaflığın anlamı zamana bağlı olarak değişiyor. Eskiden vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilen konular bugün bilgi paylaşımına tabi olmaya başladı. Örneğin; Matrah Aşındırma ve Kâr Aktarımı ile Mücadele Paketi kapsamında mükelleflerin başka bir ülkede aldıkları öznelgenin vergi mükellefi oldukları ülkedeki otoriteyle paylaşılması gerekiyor. Dolayısıyla şeffaflık kavramı ülke sınırlarını aşan bir anlam kazandı. Bunun yansımaları konusunda diğer bir örnek de lehtar bilgilerinin ortak bir sicilde tutulmasına ilişkin girişimdir. G-5 maliye bakanları G-20 mevkidaşlarına ortak bir mektup yazarak vergi kaçakçılığı için şirketler, vakıflar ve benzeri yapılarda "Gerçek lehtar kim?" sorusunun cevabı için ortak bir sicil tutulması amacıyla girişimde bulundular.

Benzer şekilde bankacılık düzenlemelerindeki gizlilik kavramı değişmeye başladı. ABD'deki Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası FATCA gereği banka bilgilerinin paylaşılması söz konusu. Örneğin Türkiye'deki bankaların Amerikan vatandaşlarıyla ilgili bilgileri ABD'ye göndermesi gerekiyor. Artık İsviçre bankaları dâhi bu düzenlemeler kapsamında bilgi paylaşımında bulunuyor; müşterilerini vatandaşı oldukları ülkede bildirim yapıp yapmadıkları konusunda uyarıyorlar ve eğer bildiri yapılmadıysa banka tarafından yapılacağını belirtiyorlar.

Küreselleşme sonucunda kişisel ve ticari bilgilerin paylaşımında çok önemli değişiklikler oldu. Bu nedenle G20 siyasi iradesi ve OECD'nin önderliğinde hazırlanan Matrah Aşındırma ve Kâr Aktarımı girişiminde yer alan otomatik

bilgi değişimi, transfer fiyatlandırması dokümantasyonu kapsamında ülkeler arası raporlama konuları kabul edildi. Yerel ve uluslararası düzenlemeler sonucunda vergi idareleri tarafından toplanan bilgilerin kapsamı genişlemektedir. Bütün bu gelişmeler yaşanırken özel hayatın ve ticari sırların gizliliği vergi kanunlarıyla da güvence altına alınmıştır. Kişisel bilgilerin gizliliği ihlal edilmemelidir. Özellikle küresel düzeyde bilgi değişiminin hukuki altyapısı oluşturulurken bilgi güvenliğine ilişkin düzenlemeler de yapılmalıdır.

Sorumlu vergicilik yaklaşımı yeni bir maliye politikası öneriyor mu?

Sorumlu vergicilik yaklaşımının çıkış noktası yeni bir maliye politikası önermek değil. Öncelikle bu yaklaşımı temel bir değer olarak benimsemeliyiz. Aksi takdirde yaptığımız işin amacındaki kamu yararı unsuru kaybedilmiş olur. Bu nedenle öncelikle vergilemeye bakışın değişmesi gerekiyor. Vergi kaçırma, vergiden kaçınma ve agresif vergi planlaması gibi kavramlara bakış açısı konusunda ortak bir anlayış ortaya konmalıdır.

Vergi tamamen yasalarla ilgili bir konu mu, yoksa etik bir yönü de var mı?

Son zamanlarda oldukça popüler olan bu konuda uluslararası boyutta geniş çaplı bir tartışma sürüyor. Tartışmanın bazı tarafları, verginin kişilerin davranışlarına bırakılmayacak kadar önemli bir konu olması itibarıyla kamu gücü kullanmayı gerektirdiğini ifade ederek etik ve şeffaflık kavramlarının bir arada kullanılmasının anlamsız olduğunu belirtiyor.

Diğer taraftan, "Vergi etik bir sorun mudur?" sorusuna verilecek cevap elbette "Evet"tir. Ancak vergi ödeme yükümlülüğünün temeli vergi kanunlarının uygulaması olmalı ve etik olarak doğru

vergi algısı, vergilemede kanuniliğin önüne geçmemelidir. Vergi yükümlülüğü temelde hükümetlerin vergi politikaları ve mükelleflerin vergi planlama tercihlerine bağlı olup bu seçimlerin tüm paydaşlara ve topluma etkileri etik açıdan dikkate alınmalıdır.

Vergiyi kamu gücünü kullanarak toplayan devletin vergi ödeme ödeviyle ilgili adil ve dengeli bir maliye politikası oluşturma sorumluluğu vardır. Bu nedenle hükümetlerin vergi politikaları tüm paydaşların uzlaşması yoluyla oluşturulmalıdır. Sosyal devlet ilkesi bunu gerektirir. Çünkü vergiler bağış ve yardımlar gibi gönüllülük esasına dayanmaz. Bağış yapan kişi ahlaki açıdan kendini iyi hissedebilir ancak vergilemede kanunilik esastır. Diğer taraftan kanunlar adil bir vergi sistemi sunmadığı takdirde, toplum ahlaki sınırları zorlayarak vergiden kaçınma veya agresif vergi planlamasına yönelmeyi daha az sakıncalı görmeye başlar. Agresif vergi planlaması ile sadece daha az vergi ödemek için geliştirilen ve hiçbir ticari veya iktisadi amaç içermeyen işlem ve yapıları anlıyoruz.

Verginin etik olup olmaması konusu Türkiye'de de oldukça ilgi çeken bir konudur. Vergi vermeyen veya vergi kaçıran kişilerin ve kurumların etik davranmama durumunu izah için her yıl çeşitli medya kanallarında "vergi yüzsüzleri" veya "tüysüz yetim hakkı yiyenler" gibi manşetler kullanılmaktadır.

Sorumlu vergicilik anlayışında vergi danışmanının rolünü nasıl tanımlarsınız?

Devlet topluma karşı görevlerini yerine getirirken gelire dolayısıyla da vergiye ihtiyaç duyar. Her birey Anayasa'ya göre birçok hakkın yanı sıra devlete karşı bazı

yükümlülüklerle de sahiptir. Bireylerin haklarının sınırlarını yükümlülükleri oluşturur. Anayasa'ya göre de bunlar arasında en önemli yükümlülük herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemesidir. Anayasa'nın bu temel ilkesi herkesin kabulüdür.

Vergi danışmanları olarak amacımız bu sınırlar içinde bireylerin vergilerinin mevzuata uygun olarak hesaplanmasına yardım etmek, mükelleflerin çıkarlarını devlete karşı temsil etmek ve böylece daha iyi bir vergileme sisteminin geliştirilmesini teşvik ederek kamu yararına katkıda bulunmaktır.

Bu çerçevede tüm paydaşlar açısından Türkiye'de vergileme olgusunun ne anlama geldiğini ve amacının ne olduğunu sorumlu vergicilik başlığı altında tartışmaya açıyoruz. Sorumlu vergicilik yaklaşımının tüm taraflarının konuya bakış açısını aynı noktaya getirmeliyiz ki bundan sonrasını ortak bir anlayış üzerine inşa edelim. Bu amaçla vergilemenin ahlaki boyutu, kanuniliği, yargı ve vergi adaleti, uluslararası rekabet; vergide şeffaflık, vergi politikalarının gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkisi gibi pek çok konuyu irdelemek üzere iş dünyası, maliye uzmanları, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve meslek mensuplarını bir masa etrafında bir araya getirmek istiyoruz.

Sağlıklı işleyen bir vergi sisteminin kurulmasında biz vergi danışmanlarına çok büyük bir görev düşüyor. Mükelleflere vergi yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olurken kanunlardaki fırsatları kullanmaya tabi ki devam edeceğiz. Ancak hangi davranışın vergiden kaçınma, hangi

davranışın agresif vergi planlaması olarak değerlendirilmesi gerektiği konusunda çok net ve açık olmalıyız. Mükelleflerin haklarını korurken toplumun ortak yararını da her zaman ön planda tutmalıyız.

Öte yandan vergi idaresine de düzenlemelerin yansımaları konusunda daha aktif olarak geri bildirim sunmalıyız. Vergi politikalarının öngörülebilir olmasını, daha net hazırlanmasını ve hukukun temel ilkelerine uygunluğunu sağlamak üzere idareye katkı yapabiliriz. Vergi sisteminin güvenilirliğini ve sağlıklı işlemlerini sağlamak için hukukun temel ilkelerine aykırı düşmekten kaçınmalıyız.

Türkiye’de sorumlu vergicilik yaklaşımına en çok hangi nedenle ihtiyaç duyuluyor?

Kayıt dışı ekonominin Türkiye’nin gerçeği olduğunu unutmamalıyız. Bunun yansımalarını hem “Orta Vadeli Mali Plan” hem de “64. Hükümet Eylem Planı’nda” görüyoruz. Sadece bu bile sorumlu vergiciliğe Türkiye’de ne kadar çok ihtiyaç olduğunu ortaya koyuyor. G20 üyesi gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye’nin sürdürülebilir büyüme hedefi, sorumlu vergicilik yaklaşımının benimsenmesini gerektirmektedir.

“Güvene dayalı açık bir iletişim ortamı sağlanması vergi sisteminin etkinliğini artırarak vergi gelirlerinin de yükselmesini sağlayacaktır. Bunun için mükellefe güven duyulması gerekir ki mükellef de faaliyetlerini planlarken vergi sistemine güvenerek hareket etsin.”

Mevcut vergi sistemimizin sürdürülebilir büyüme hedefini desteklediğini söyleyebilir miyiz? Gelişime açık olan yönlerden söz edebilir misiniz?

Sağlıklı işleyen bir vergi sistemi, sürdürülebilir ekonomik büyüme için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bunu sağlarken mükelleflere de vergi idaresine de önemli görevler düşüyor. Tabii bu ikisinin hak ve yükümlülüklerini etkin bir şekilde yerine getirilmesini sağlayan biz vergi danışmanlarına da...

Mükellefin idare tarafından kendisine sorulan soruları doğru ve açık bir şekilde cevaplaması gerekir. Sorumlu vergicilik bakışıyla mükelleflerin etik kurallara bağlı davranması konusunda son derece titiz davranıyoruz. Ancak bu yaparken vergi idaresinin de mükellefi daha çok dinlemesini ve önerilerini dikkate almasını sağlamalıyız. Örneğin idare mükellefleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya gelerek onların görüşlerini dikkate alabilir. Bu şekilde güvene dayalı açık bir iletişim ortamı sağlanması vergi sisteminin etkinliğini artırarak vergi gelirlerinin de yükselmesini sağlayacaktır. Bunun için mükellefe güven duyulması gerekir ki mükellef de faaliyetlerini planlarken vergi sistemine güvenerek hareket etsin.

Güven ortamının oluşturulması açık bir iletişim ortamı kurulmasından geçiyor. Örneğin özellikle transfer fiyatlandırması gibi incelemelerde karşı delillerin dikkate alınmaması uygulamada önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkıyor. Müfettişler topladıkları sektöre ilişkin emsal bilgileri mükellefle paylaşmayarak gizli emsal oluşturabiliyor. Bu durumda bizim buradaki muhtemel yanlışlıkları (örneğin sektörün mükellef şirketin

faaliyet alanını tam olarak temsil etmemesi gibi) karşı tarafın dikkatine sunma şansımız kalmıyor.

Vergi danışmanları olarak bizler Devlet Memurları Kanunu'ndaki yargılama usullerine tabiyiz. Özünde bir kamu görevi üstleniyoruz. Dolayısıyla idare ile vergi danışmanı arasında daha etkin bir işbirliği ve açık bilgi paylaşımı ortamı tesis edilebilir. İdare'nin emsal oluşturduğunda tabi ki tek tek firmaların ismini vermesi gerekmez ama tam olarak hangi sektörü dâhil ettiğini öğrenebilirsek daha etkili bir emsal oluşturma faaliyeti geliştirmesine katkı yapabiliriz.

Vergi mükellefleriyle etkin bir iletişim ortamı kurulması vergi sistemine katkıda bulunacaktır. Örneğin idare sahte belge düzenleyen bir şirket tespit ettiğinde bu durumu yıllarca beklemeden en hızlı şekilde kamuoyuyla paylaşması sorumlu mükellefleri bu tür şirketlerle iş yaparak maruz kalabilecekleri risklerden koruyabilir.

“Tutarlı bir vergi politikası işyerinin de sağlıklı bir şekilde devam etmesi sayesinde devletin vergi gelirlerinin sürdürülebilirliğini güvence altına alır.”

Sağlıklı bir vergi sistemi derken neyi kastediyorsunuz?

Vergi sisteminin sürdürülebilir olmasını kastediyorum. Devlette devamlılık esastır. Devamlılık ilkesinden sapmak sisteme duyulan güveni azaltır; bu da vergi sisteminde aksamalara neden olur. Girişimciler iş planlarını yaparken ödeyecekleri vergiyi dikkate alırlar. Önceden hesaplanmayan beklenmedik bir vergi yükü işyerinin kapanmasına, dolayısıyla devletin vergi gelirlerinin azalmasına neden olabilmektedir. Halbuki tutarlı bir vergi politikası işyerinin de sağlıklı bir şekilde devam etmesi sayesinde devletin vergi gelirlerinin sürdürülebilirliğini güvence altına alır.